

нову інформацію про рослини-символи України, познайомились із історією розвитку ботанічного саду та поповнили видове різноманіття верб ексклюзивними сортами.

Отже, еколого-просвітницька діяльність кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології факультету природничих наук та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка є основою розвитку екологічної культури не лише здобувачів закладу вищої освіти, але й жителів місті Полтави.

Список використаних джерел:

1. Роль ботанічних садів і дендропарків у збереженні та збагаченні біологічного різноманіття урбанізованих територій : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 28-31 травня 2013 р.) / гол. ред. В. Г. Радченко. Київ : НЦЕБМ НАН України : ПАТ «Віпол», 2013. 304 с.

МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Сайбекова Ю. С., студентка

ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка»

Євтушенко Г. О., кандидат сільськогосподарських наук

ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка»

Сьогодення вимагає змін у підходах до навчання нових поколінь та загальних реформ освітньої галузі. Саме тому з 2017 – 2018 навчального року почалось пілотування перших класів Нової української школи, а у 2018 – 2019 навчальному році даний проект був повноцінно запущений в роботу по всій Україні.

НУШ передбачає впровадження принципу дитиноцентризму та зміну вектора в результатах навчання. «Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення» - є одним з результатів навчання в НУШ. За старою моделлю навчання розвиток критичного мислення обмежувався категоричністю викладу матеріалу та закритістю до нового досвіду, але це вміння є одним з ключових для життя у сучасному суспільстві [1].

Критичне мислення – вміння приймати самостійні обґрунтовані рішення на основі попереднього аналізу отриманої інформації. Розвиток критичного мислення дозволяє сформуванню в особистості комплекс навичок таких як: постановка питання, аналіз, порівняння та синтез інформації, здатність знаходити альтернативні шляхи вирішення проблеми, формулювати аргументи і на основі цього робити висновки та свідомий вибір [3, ст. 92].

Критичне мислення важливо розвивати з самого дитинства, тому уроки в школі не є виключенням. Для розвитку критичного мислення на уроках біології ми обрали такі основні методики:

- «ЗаХід» - передбачає заповнення шаблону таблиці з пунктами: знаю, хочу дізнатися, дізнався/дізналася. Така методика може бути використана на початку вивчення тематичного блоку для активації набутих раніше знань та для контролю засвоєння матеріалу. Таку методику можна використовувати як для самостійної роботи учня/учениці, так і адаптувати для групової роботи [2, ст. 38].
- Fishbone (з англ. «Риб'яча кістка» або «Скелет риби») – методика, яку в середині минулого сторіччя розробив японський професор Каору Ісікава, який є одним з найвідоміших у світі теоретиків менеджменту. В основі методики лежить схематична діаграма у формі риб'ячого скелету, яка дозволяє провести швидкий та точний аналіз певної проблеми, виявивши її причини та наслідки. Цей прийом можна використовувати як окремо для проведення аналізу певної ситуації, так і зробити його стратегією цілого уроку. Найбільш ефективно її використовувати під час узагальнюючих уроків та систематизації знань [2, ст. 34].
- Складання сенканів – віршів, що складаються з 5 рядків. Цю технологію розвитку критичного мислення доцільно застосовувати на етапі синтезу та рефлексії [2, ст. 35].
- «Джигсоу» – це групова форма роботи, яка будується на розумінні послідовності викладення матеріалу. Робота проводиться за таким планом: утворення первинних – «домашніх» (основних) груп, розподіл матеріалу; поєднання в «експертні» групи; вивчення матеріалу «експертними» групами та його презентація; повернення учнів із «експертних» груп до «домашніх» і презентація матеріалу; індивідуальна і групова звітність. Дану методику доцільно застосовувати на уроках засвоєння нових знань [2, ст. 41].

Використання даних методик не потребує складної підготовки як з боку вчителя, так і учня, тому легко інтегрується у навчальний процес. Особливу увагу варто надати груповим формам роботи, які крім розвитку критичного мислення допомагають у розвитку Soft skills.

Для перевірки ефективності використання методик розвитку критичного мислення нами були розроблені конспекти уроків для учнів шостого класу. У дослідженні взяли участь учні 6-В класу Полтавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №37; учні 6-Г класу були взяті за контроль. Уроки проводились протягом місяця у І семестрі 2022-2023 навчального року.

Дослідження здійснювалось за допомогою визначення та порівняння поточної успішності: величини середнього балу та рівня творчого і критичного мислення учнів.

Результати педагогічного експерименту показали високу результативність застосування методик на уроках біології. Середній бал успішності учнів 6-В класу зріс з 7,3 до 8,4, а рівень творчого та критичного мислення збільшився на 47%. При цьому середній бал 6-Г класу лишився незмінним (7,5). Учні 6-В класу навчилися краще і точніше висловлювати власні думки, наводити аргументи та працювати в колективі.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що застосування методик розвитку критичного мислення на уроках з біології позитивно впливає на успішність учнів, крім того розвиває навички спілкування та креативне мислення. Учні почувають себе більш впевнено, вільно висловлюють власні думки та вступають у дискусії. Саме такий підхід сприяє розвитку дитини як успішної і впевненої в собі особистості.

Список використаних джерел:

1. Випускник нової школи Нова українська школа. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/about/graduate/> (дата звернення: 09.09.2023).
2. Козира В. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навч. посіб. 2-ге вид. Житомир : Астон, 2017. 60 с.
3. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89–98.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАТИВНИХ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ФЛЮОРОЗ

Сайбекова Ю. С., студентка

Полтавський національний педагогічний університет В. Г. Короленка

Шкура Т. В., кандидат біологічних наук

Полтавський національний педагогічний університет В. Г. Короленка

Одним із завдань валеології як науки є реалізація індивідуальних оздоровчих програм, первинної та вторинної профілактики захворювань, оцінка ефективності оздоровчих заходів. Одним з найкращих заходів профілактики захворюваності населення є всебічне інформування щодо загрози виникнення захворювань.

За даними геологічних досліджень, територія Полтавської області належить до бучацької фтороносно-гідрогеологічної провінції, підземні води якої характеризуються підвищеним вмістом фтору. При споживанні води з надмірною концентрацією фтору